

DE DANS DER DAKLICHTEN

Deze Nieuwsbrief is een themanummer, gewijd aan daklicht. Het *dak* van de stolp is *de stolp*. De machtige piramide die het platte landschap een markant silhouet verleent. Van oudsher een gesloten dak want het dak is in feite niet meer dan een uitgebouwde hooiberg. Licht was niet nodig, hooguit een raampje (of kistgat) voor ventilatie en soms een raam in een topgevel of dakkapel waarachter een (meiden-)kamer op de verdieping. Na het boerengebruik is deze situatie geheel anders. Het hooi maakt plaats voor kamers op de verdieping, voor woondoeleinden of zakelijk gebruik. Niet altijd in goede stijl en maatvoering. Er komen golvende 'Gooise' dakkapellen in het rieten dak en grote rechthoekige constructies in het pannendak. Platte dakramen verschijnen als confetti uitgestrooid over alle dakvlakken: het stoere, gesloten stolpdak verworden tot een gatenkaas. Het

kan anders, en beter. In deze Nieuwsbrief interviews met een aantal stolpkenners die meer met het bijltje hebben gehakt en vanwege hun (zakelijke en deskundige) betrokkenheid commentaar geven op vragen wat je moet doen om wél licht maar géén gaten te krijgen.

Vierkant

Het vierkant is de kern van de stolp; de constructie van de vier staanders van het dekbalkgebint. De ruimte ertussen is (ongeveer) vierkant en heet ook vierkant. Onder het motto 'vierkant achter de stolp' doen wij een oproep naar gemeenten in Noord-Holland voor een stolpvaardig beleid. Ons is gebleken dat het gemeentelijk beleid ten aanzien van (stolp-)boerderijen heel verschillend is; en voor behoud, bescherming en goed gebruik soms onvoldoende. Deels wordt dit veroor-

zaakt door de veranderende omstandigheden in de bestemming van boerderijen en daarop niet adequaat aansluitende bestemmingsplannen. Om gemeenten te steunen om uit een groot scala van beleidsintenties een keuze te maken is een 'handreiking voor gemeentelijk beleid' opgesteld met de titel 'Vierkant achter de stolp'.

Workshop

Een tiental gemeenten is geconsulteerd en er is een inventarisatie van het aanwezige boerderijbeleid opgesteld. Gebleken is dat, niet onlogisch, de lokale omstandigheden en aanwezige beleidsinstrumenten een cruciale rol spelen. Van een aantal gemeenten kan de creatieve hantering van aanwezig beleid een voorbeeld zijn voor andere gemeenten. In een overzicht in de nu uitgevoerde inventarisatie wordt daarop gewezen. De opgestelde conceptnotitie loopt vooruit op het definitieve rapport dat eind dit jaar wordt afgerond en alle gemeenten wordt aangeboden. Op 28 september wordt een workshop georganiseerd ter voorbereiding van de eindversie.

CONTRIBUTIE 2006

Misschien zijn lezers-leden op het verkeerde been gezet door een foutieve kop in de vorige Nieuwsbrief (contributie 2005 i.p.v. 2006). Een andere oorzaak is de niet slimme manier van het versturen van de (vorige) Nieuwsbrief met in de envelop een losse kaart, die er bij vele geadresseerden in is blijven zitten. Feit is dat de inning niet optimaal is binnengekomen. Vandaar bij deze Nieuwsbrief een aparte brief waarin de oproep voor de donatie van dit jaar. ▲

INHOUD

- ▲ *Thema: De Dans der Daklichten*
- ▲ *Boerderijen in de Haarlemmermeer*
- ▲ *'t Verbonden Hoofd*
- ▲ *Najaarsexcursie*
- ▲ *Kiek 2*
- ▲ *Ng: een vervolgverhaal*
- ▲ *Stolpen in het nieuws*

**TE KOOP
HARGERWEG 3 SCHOORL**

Rietgedekte stolpboerderij met vrijstaande schuur op bijna 2000 m² grond. Een monument op een heerlijke plek en landelijk gelegen. Uitgebreide informatie op aanvraag beschikbaar.

Craenenbergh makelaardij o.g. craenenbergh.nl 072 5895891

funda NVM

vierkant achter uw stolp
architectenburo ir henri leloup bv

warder 132 1473 ph warder
tel. 0299 - 401 380
www.leloup.nl

voegbedrijf
EK&STEEN

Gespecialiseerd in het restaureren van oude gevels

- reinigen -
- snijvoegen -
- impregneren -

De Corantijn 26d, 1689 AN ZWAAG
T 0229 21 09 10, F 0229 27 25 84

Sinds 1924 een begrip in de regio

S I J M
RIETDEKKERSBEDRIJF

DORPSTRAAT 179 1689 GB ZWAAG
TELEFOON: 0229 - 262140 FAX: 0229 - 581108

UNIEFEDERATIE RIETDEKKERS

Van Lierop
Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht

45 jaar gespecialiseerd in
Houtinsectenbestrijding | Zuurstofarmeluchtmethode | Zwamsanering
Houtrestauratie | Vochtwerking | Kruipruimterenovatie | Levering van producten
www.vanlierop.nl | info@vanlierop.nl

ISO 9001, VCA*, KOMO gecertificeerd en lid NVO

Alphen aan den Rijn
T 0172 433 514

Liempde
T 0411 632 647

Heerhugowaard
T 072 574 18 56

Echt
T 0475 488 378

Assen
T 0592 359 172

Mechelen (B)
T +32 (0) 15 400 113

Ook adverteren?

Vraag informatie aan:
bel of e-mail naar
0229 27 27 00
of carla@ipsis.nl

Wilt u verbouwen?

**TIMMERBEDRIJF
PIETER
DEKKER**
WWW.PIETERDEKKER.NL

- Nieuwbouw
- Aanbouw
- Verbouw
- Timmerwerken

Vismarkt 6, 1621 AX HOORN
T 0229 29 90 41 / 06 10 92 61 10

RETRO RESTAURATIE VAN DIJK

- Ontwerpen en restaureren gevel-ornamenten
- Unieke graf-ornamenten
- Marmer-schilderwerk

Kraaienbuurt 5 - 1674 NL - Opperdoes
0227 542 097 - retrovandijk@quicknet.nl

DE DANS DER DAKLICHTEN

PIETER PRETT: "PROBEREN MENSEN DE GOEDE KANT OP TE STUREN."

Pieter Prett is als bouwkundig adviseur verbonden aan de Boerderijstichting. Inmiddels ging hij sinds 1991 al 423 keer de boer op! Niet altijd bij boerenbewoners - dat komt ook voor - maar vooral bij burgers die de stad beu zijn en, de meeste via de makelaars, op het spoor van boerderijen zijn gekomen. Vaak zonder veel historisch, streekeigen besef, maar dat is 'vreemdelingen' uit de stad of uit andere provincies ook niet zozeer aan te rekenen. Ook wordt Pieter ontboden bij vragenstellers die al een stolp bewonen maar door nieuwe omstandigheden een verbouwing van de bestaande toestand overwegen en deskundig en richting-gevend advies vragen. In zijn praktijk is Prett al meermalen geconfronteerd met bewoners die alvast maar begonnen zijn zonder al te veel specifieke kennis van het karakter en de constructie van ons aller boeren-erfgoed. Die zijn dan soms nog te weerhouden van nog komend leed en dito flinke kosten. Veel van de adviezen handelen over het dak en de daklichten. Want in veel gevallen willen de vragenstellers ook veel ramen in het dak.

Hoe gaat dat in zijn werk, zo'n advies?
PP: "Er zijn mensen die geheel open staan voor alle oplossingen omdat ze er blanco tegenover staan, maar er zijn er ook die zelf al vergevorderde ideeën of zelfs plannen hebben hoe het zou moeten. Ik ga er van uit dat je de stolp met respect behandelt maar het komt regelmatig voor dat de vragensteller een stolp bewoont die al behoorlijk is toegetakeld (of dat nu van plan is). Zoals met name het dak waar grote ramen in werden geplaatst. Lekker veel licht, maar dat past, net als bij de grote dakkapel niet in een boerderij; die breken de daklijn van de stolp."

Je wijst op het historisch karakter maar mensen willen de stolp toch optimaal gebruiken?
PP: "Vroeger waren er de topgevels aan de voorzijde van de boerderij met daarachter een (meiden- of knechten)kamer. In diverse vormen, driehoekig of in gebogen vorm, houten schot met zijwanden van hout met zink en later ook van steen. Het dakje bekleed met zink maar ook wel met dakpannen. Topgevels lopen ook door vanuit de voorgevel en de goot liep soms door maar in sommige gevallen werd die ook onderbroken; dat zal een regionale oorzaak hebben of te maken hebben met de bouwmode uit een bepaalde periode. Die stenen wandjes steunen op een ondergrond van hout (de 'slapers') en dat geeft soms problemen want door het gewicht gaat de boel verzakken. Je ziet dat aan de knik naar achteren. Lekkage is dan het gevolg. Bovendien blijkt regelmatig dat de stenen zijwandjes van drielingen (stenen van 9 cm) kwetsbaar zijn door vocht en scheuring bij vorst. Herstel is gewenst ook

al omdat deze topgevels een deel van het historisch aanzien van de stolp vormen."

Dakkapellen, dakramen of loggia's?
Pieter Prett noemt ook de vroeger aangebrachte 'losse' dakkapellen die meestal iets boven de goot zijn gesitueerd. "Die hebben geen relatie met de voorgevel maar zijn voor het gevelbeeld in het midden ervan geplaatst; bij woonbestemming van de stolp in later tijd achter en opzij, afhankelijk van de binnenindeling. Deze dakkapellen zijn in gebruik gekomen toen kamers op de verdieping gewenst waren. Exemplaren van (te) grote afmeting zie je regelmatig en bij rieten daken buigt het riet om de dakkapel heen waardoor de vergelijking met een villa zich opdringt. Een uitstulping op het dakvlak waarmee het beeld van de strakke dakvorm sterk wordt aangetast."

Prett adviseert dakkapellen alleen aan te brengen op de voorkant als ze er ooit ook gezeten hebben. Hij noemt als alternatief de vlakke dakramen (populair de 'Veluxramen' genoemd), maar altijd met mate en bij meer exemplaren in ritme met de gevelindeling, naast en niet boven elkaar. "De kleurstelling is daarbij van belang", stelt hij. "De kleur van de omranding maakt zo'n raam opvallend of niet, kies altijd de kleur die bij het dak past." Eventueel is het aanbrengen van de inpandige loggia, ook op de achterkant volgens Prett ook een mogelijkheid voor daglicht op de verdieping. PP: "Die houdt het dak vlak maar je moet daarbij altijd rekening houden met de maat en schaal van het dak. En technisch-

Het gesloten dak met kistgat van agrarisch stolp.

Stenen topgevel met ramen; al in de 17e eeuw.

Houten topgevel met raam.

constructief is zo'n loggia tamelijk kwetsbaar." Tenslotte noemt hij als eerste en laatste advies: "De keuze en kunde van de architect is van het grootste belang."

Typisch Maarten: 'zorgvuldig, tot in de kleinste details'.

BOUWKUNDIG ONTWERP-
EN TEKENBUREAU
KONING BV

SCHREPEL 12 DE GOORN - TEL.: 0229 - 540996

WWW.MAARTEN-KONING.NL

Dorpsweg 122, Hensbroek

ipsis

creatieve marketing & crm

Al 12 1/2 jaar maken wij de nieuwsbrief voor de Vrienden van de stomp en daar zijn we trots op!

Ook dít is ipsis:

Sprekend logo of doeltreffende brochure...

Mooie website; eenvoudig te updaten...

Hoger in Google of adverteren met AdWords...

E-mailnieuwsbrieven; nieuwe klanten in uw Postvak IN...

Voor bovenstaande kunt ook ú bij ons terecht!

De Corantijn 27f 1689 AN Zwaag t 0229 27 27 00 f 0229 29 92 00 e info@ipsis.nl i www.ipsis.nl

Nieuwbouw stomp de Petrushoeve te Benningbroek
Zie de nieuwsbrief van januari 2006.

G. HARTOG ARCHITECT BNA

Dr. de Vriesstraat 8, 1654 JS Benningbroek
Tel. 0229 59 15 15

restauratie | verbouw | nieuwbouw

Bouwbedrijf A. PRONK B.V.

Oostwal 128, 1749 XP WARMENHUIZEN
tel. 0226 - 391374 fax 0226 - 392032
www.pronkbouw.nl info@pronkbouw.nl

nieuwbouw - verbouw
onderhoud - restauratie

Vakgroep
Restauratie

RIETDEKKERSBEDRIJF
J.P. Kooijman B.V.

Ruigeweg 119A
1751 HJ Schagerburg
Telefoon 0224 - 57 13 28, Fax 0224 - 57 31 68
Mobiel 06 - 53891849

DE DANS DER DAKLICHTEN

BERT VAN LANGEN: "WAT ZIT ERONDER?"

Bert van Langen is medewerker van het architectenbureau Cornelis de Jong in Middenbeemster, het architectenbureau dat over een reeks van jaren gespecialiseerd is in bouwen en verbouwen van stolpen. En bouwwerken die op de stomp zijn geïnspireerd zoals het gemeentehuis van Beemster, een hotel in De Rijp, en in het hele land wegrestaurants.

Dak en daklichten kom je vaak tegen bij opdrachten?

BvL: "Het blijft altijd moeilijk, regelmatig is het worstelen, compromissen sluiten. Je hebt te maken met zeer verschillende stolpen, streekgebonden kenmerken, bestaande en nieuwe situaties; de wensen en financiële draagwijdte van de opdrachtgever; het bouwbesluit en niet te vergeten de technisch-constructieve aspecten."

Julie zijn veel bezig met historische stolpen en wat is daarbij het probleem?

BvL: "Het gesloten dak is het kenmerk van de stomp. Je zorgt dan zo veel mogelijk dat gewenste daklichttoetreding alleen de eerste verdieping wordt aangebracht, waarbij je een strak ritme aanhoudt voor een rustig beeld, niet verstrooien."

Vroeger was er toch ook daklicht in de boerderij?

BvL: "Jazeker. Bij de stomp voor de boer was er een raampje of kistgat - bij rieten daken - voor de ventilatie en licht via het dak met een topgevel met raam, kijk maar naar de Eenhoorn in de Beemster maar ook bij de 17^e eeuwse stomp Het Bosch in de Schermer bijvoorbeeld. Daar is de topgevel later aangebracht in de vorm van een dakkapel" (verandering is van alle tijden; een mooi voorbeeld is het

'opleuken' van een stomp eind 19^e eeuw: van dakkapel hier juist naar stenen topgevel, zie De Stomp te kijk, pag. 74 en 75).

Op de vraag of zo iets altijd de oplossing is voor licht op de verdieping stelt Bert dat zo iets afhankelijk is van de grootte van de boerderij en zijn dak en ook of het een rijke stomp of een sobere is: "wat zit eronder?" Bij plaatsing van een dakkapel gaat zijn bureau er van uit dat er in dat geval geen extra ramen op de voorzijde bijkomen. Bovendien stelt Bert: "de kleur van het pannendak speelt ook een rol; bij rode pannen valt een dakkapel meer op dan bij grijze of zwarte. En bij rieten daken moet de kapel recht en strak blijven, geen overdreven welvingen."

En op de overige dakvlakken?

BvL: "In sommige gevallen is een dakkapel mogelijk op de zijgevel (op de goot), bij verwijzing naar de vroegere functie als vaarboerderij bijvoorbeeld waar een luik aan de slootkant was aangebracht."

En dan die dakramen, je ziet er nog al eens een hele dans van.

BvL: "Op de hoogste verdieping bepleiten wij een voorkeur voor de bestaande, kleine ijzeren dakramen. Deze worden door ons bureau ook ontworpen in iets grotere, houten uitvoering maar met dezelfde uitstraling. Op de zijgevels

kunnen, in ritme, platte dakramen op eerste verdieping worden gesitueerd, daarboven dan niet. Op de achtergevel, buiten het aanzicht, is meer mogelijk; op beide verdiepingen. Een groter dakraam is daar ook mogelijk, gecentreerd in het dakvlak, afgewerkt met zink. Ook bij boerderijen met lange nok en bij situaties met voorhuis is meer mogelijk door de verdere ligging van de weg en de grotere dakvlakken."

Bert noemt dakramen van verschillende fabrikanten zoals Velux en Roto. "Altijd de keuze maken voor dakramen die niet te dik te zijn en niet boven de pannen uitsteken."

Je ziet ook als oplossing loggia's.

BvL: "Niet aan de voorzijde. Op de zijgevels en achterzijde kan dat, want een inpandige loggia, mits niet te fors, geeft geen verstoring van het vlakke dak. De technische afwerking is daarbij heel belangrijk. Glasstroken zijn ook zonder verstoring aan te brengen in een uitvoering met aluminium waardoor het geheel slank oogt; het geeft minder versnippering dan een aantal losse dakramen. Wel zorgen dat het dak vlak blijft en je kunt in zo'n strook ook te openen delen aanbrengen."

Voorbeelden van goede oplossingen?

BvL: "In de 'Grietjes Hoeve' in Zuidoostbeemster hebben we samen met de eigenaar een mooie oplossing gevonden voor het daklicht. Het door ons nieuwgebouwde gemeentehuis in stompvorm van Beemster heeft glasstroken, voor de functie van kantoorgebouw noodzakelijk voor licht in het hele gebouw maar ook een passend en markant element in het grote dak. Bij recente nieuwbouw in de Schermer is gekozen voor houten topgevels zoals die daar altijd al zijn toegepast. Wat ook voorkomt: in Scharwoude wil de nieuwe eigenaar van een stomp zo weinig mogelijk lichttoetreding!"

Stenen, onderbroken topgevel; 19e eeuw.

Dakkapel in stijl van boerderij, 19e eeuw.

Grote dakkapel op pannendak.

DE DANS DER DAKLICHTEN

SANDER DOUMA: "AAN DE OERVORM HERKEN JE NOORD-HOLLAND."

Sander Douma is praktiserend architect in Stompetoren. Op de vraag welk belang hij aan het dak van de stolpboerderij toekent, antwoordt hij het volgende: "Het dak is de stolp. De typerende vorm van het dak in het landschap is de herkenbaarheid van de boerderij. Van onze stolpboerderij. Je kunt in dorpen de nieuwbouwwijken slopen zonder gevolgen voor het streekeigen karakter, maar de stolpen in een dorp slopen maakt het hele dorp, de gehele streek in één klap onherkenbaar. Die oervorm is zo krachtig, zo sterk; aan de piramide herken je heel Noord-Holland."

Wanneer en waardoor is de trend van lichttoelating via het dak eigenlijk ontstaan?

SD: "Als de boer aan het eind van de 19e eeuw onder het dak boven het woongedeelte van de stolp wil slapen, ontstaat de eerste vraag naar licht en ruimte. Dan verschijnt de eerste dakkapel en wordt bijvoorbeeld de houten topgevel toegepast. Als de functie van de boerderij vanaf 1970/80 omslaat van agrarisch bedrijfsgebouw naar wonen, soms in combinatie met andere vormen van werken, en men ook de verdieping wil gebruiken voor woonoplossingen, ontstaat er meer vraag naar ingrepen in het dak voor meer licht. Er verschijnen meer (Velux) dakvensters en meer dakkapellen, ook op de zijkant. Van pieplein tot groot en groter, vaak recht, soms slecht, tot de van de villa afgekeken Gooise variant aan toe. Begrijp me goed, ik ben een fervente voorstander om ingrepen in het dakvlak te vermijden. Mijn eerste keuze zal altijd zijn in het zoeken naar oplossingen met gebruik van vlak glas dat meeloopt in de lijn van het vlakke dak! Verder is het vooral een kwestie van verhoudingen en ritme."

Zijn ingrepen in het dak modegevoelig?

SD: "Modegevoeligheid heeft altijd al bestaan. In de droogmakerijen verschenen immers stolpboerderijen met stadse gevels. De 17^e eeuwse investeerder uit Amsterdam nam zijn statussymbool, het eigen grachtenpand, mee naar de polder. Dat afkijken, na-apen en meenemen is van alle tijden. Van Noord-Hollandse boeren is het bekend dat ze de stolp 'meenamen' naar nieuwe vestigingsgebieden. Denk aan de Haarlemmermeer, maar ook het Zeeuwse Schouwen. Er zijn zelfs voorbeelden van stolpen in Limburg en Sleeswijk-Holstein. Het huidige andere gebruik van uitsluitend wonen, meervoudig wonen of een combinatie van wonen en (niet agrarisch) werken vraagt om aanpassingen in bijvoorbeeld het dak. En dan zeg ik: pas zoveel als mogelijk vlak glas toe."

Is het bij functieverandering absoluut onmogelijk het dak te ontzien?

SD: "Dat hangt sterk af van de eisen en de wensen van de nieuwe bewoners en wat de mogelijkheden van de betreffende stolpboerderij zijn. Nooit is een situatie dezelfde. Met andere woorden een stolp verbouwd je nooit statisch. Soms kan het monumentaal, soms moet dat ook. In andere gevallen moet je kunnen kiezen voor het gebruik van andere materialen, maar altijd met respect voor de oervorm. Zelf pas ik wel eens een verticale glasstrook toe, een plat glasvlak met enorme mogelijkheden. Er treedt dan over een grote lengte licht binnen, dat bijvoorbeeld om een indirecte manier verder naar binnen kan worden gebracht."

Moet een ingreep altijd historiserend zijn?

SD: "Wat mij betreft juist niet. Door wensen en mogelijkheden goed te benutten, is het goed mogelijk om met moderne ingrepen en met ander materiaal verrassende oplossingen te maken. Niet alle stolpen zijn bovendien even monumentaal. Je ziet dat overigens ook aan stolpboerderijen zelf, je leest opeenvolgende tijdperken soms in de toegepaste bouwstijlen of detaillering af. En ... het is nu 2006! Alleen historiserend is bij mij niet zaligmakend. Zowel met een historiserende als een aanpassende restauratie moet je in feite blij zijn, want in beide gevallen wordt er geïnvesteerd in het behoud van het karakter van Noord-Holland."

Wat is er dan nog fout?

SD: "Het is absoluut fout om teveel toevoegen te maken, want dat is afbreuk doen aan het dakvlak, aan het kapitale karakter. Tussen architect en opdrachtgever of nieuwe bewoner levert kan dat nog wel eens een flink spanningsveld opleveren. Vooral als men in eerste instantie veel wil, terwijl een stolp al zo veel ruimte en mogelijkheden biedt. Dan moet je mensen met argumenten overtuigen wat wel

FOTO: HISTORISCHE VERENIGING ZIJPE

Dakkapellen in oneigenlijke vorm.

FOTO: MART GROENTJES

Dakramen in lijn, in rieten dak.

FOTO: JAN DE GROOT

Dakramen in lijn, in pannendak.

kan en wat niet. Dat lukt dan vrijwel altijd. Ik teken dan wel eens de etage van een eengezinswoning onder het dak van de stolp. Dan blijkt hoeveel ruimte er feitelijk beschikbaar is.

Met de huidige tendens van functieverandering is een vrijkomende stolp te veranderen in allerlei bestemmingen. Bijvoorbeeld een showroom, een gemeentehuis, een restaurant. Het gebouw heeft door zijn eenvoudige, maar effectieve constructie ongekende mogelijkheden voor indeling. Onder het dak is geen dragende muur in het pand te vinden. Nogmaals de ruimte. Met volumes tot 2000 m³ en meer bij dubbele vierkanten mag je gerust van reusachtig groot spreken. Een stolp is in elk geval altijd groter dan een eengezinswoning!"

Is het type stolpboerderij nog bepalend voor de keuze bij ingrepen aan daken?

SD: "Wat mij betreft niet. Een West-Fries type is niet moeilijker of anders dan een een Wieringer skuurskot of een Noord-Hollandse normaalstolp. Kleinere stolpen hebben wel meer beperkingen, minder mogelijkheden."

Heb je nog een 'gouden' tip?

SD: "Pas eens een verticale glasstrook in het dakvlak toe, daardoor ontstaan verrassende mogelijkheden en kun je veel licht binnen brengen. Ik fantasieer zelf wel eens over donker getint glas of glaspannen."

Heb jij uit je eigen praktijk voorbeelden waarop je zelf trots bent?

SD: "Dan noem ik er drie. Een. Het herbestede kerkje van de Noorse Broeders aan de Westdijk in de Schermer. Dat is van een bouwval weer een mooi ding geworden. Een totaal andere functie, helemaal vernieuwd en kan jaren mee. En ... met een lichtstrook in het rieten dak. Ten tweede. Wittenburg, het gemeentehuis van de gemeente Schermer. Een zeer geslaagde combinatie van herenhuis en stolp met gebruik van oude en nieuwe materialen. Voor mij is dat een plaatje. Op de derde plaats een voorbeeld van een sociale voorziening.

Hieruit blijkt maar weer dat het ontwerp van een stolp voor veel dingen aangewend en aangepast kan worden. Het is een nationale trend geworden. Het beschermd wonen project in de stolp 'De Vlindertuin' bij Hoorn. Het was ook voor mij verrassend hoe relatief gemakkelijk er en individuele woonappartementen en gemeenschappelijke ruimten onder het stolpdak ondergebracht konden worden. Een mooie ontwikkeling en een mooi resultaat."

Wat moeten mensen vooral doen of laten?

SD: "Vooral NIET slopen. Daarmee helpen we het streekeigen karakter van Noord-Holland niet vooruit. Iemand moet zich vooral eerst verdiepen in het karakter, de constructie en de mogelijkheden van een stolp. Een goed en karaktervol resultaat draagt bij een minimaal waardevaste investering. Als iemand het niet weet, gaat hij of zij naar een architect." ▲

DE DANS DER DAKLICHTEN

JAAP VAN DER VEEN: "GOLVENDE VORMEN PAssEN NIET."

Jaap van der Veen is directeur van het Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland dat mede-oordeelt over gemeentelijke bouwplannen en provinciale monumenten.

Voor de 'Richtlijnen voor herbestemming en verbouwing van stolpen' - een gezamenlijke uitgave van Boerderijstichting en Steunpunt - bedacht hij de inmiddels gevleugelde titel 'De dans der daklichten'.

Wat zie je voor ontwikkelingen?

JvdV: "De snel afnemende agrarisch functie betekent dat veel stolpen in bezit komen van mensen die van een boerderij meer een buitenhuis of villa willen maken. Dat je meer lichttoevoer nodig hebt in het dak is logisch, ik heb daar geen moeite mee, maar de manier waarop dat wordt toegepast is lang niet altijd goed. Die golvende vormen van een dakkapel in een rieten dak worden rustiek of landelijk gevonden maar horen in deze streek niet thuis."

Niet genoeg voorlichting?

JvdV: "Bij het oplossen van manieren van lichttoetreding wordt te veel van binnen naar buiten gedacht; men staat niet stil bij hoe de buitenzijde van het stolpdak er uit gaat zien als je voor elke kamer op de verdieping een dakkapel of raam aanbrengt. Je moet daarbij terughoudend zijn. Met voorlichting over de verschillende mogelijkheden van licht door platte ramen of een lichtstrook breng je mensen op andere ideeën want mooi en nuttig kunnen goed samengaan. Het behoud van boerderijen hangt samen met het gebruik

en dat is niet meer agrarisch. Je moet de eigenaren helpen en daarvoor ook concessies willen doen; 'behoud door ontwikkeling' heet dat zo mooi."

Tips?

JvdV: "Platte ramen, bij voorkeur met zwarte omlijsting zoals de oude ijzeren dakraampjes.

FOTO: FRANK MOL

Dakramen als confetti uitgestrooid.

In lijn of lint aanbrengen, in ritme met de ramen en deuren in de gevels. Bij een bestaande dakkapel niet meer dan twee tweepans-dakramen in hetzelfde dakvlak, symmetrisch. Mooier dan een stelletje dakramen vind ik trouwens een lichtstrook van boven naar beneden. Bij provinciale monumenten wordt dat meer en meer toegepast."

Zijn er nog andere ontwikkelingen die je zijn opgevallen?

JvdV: "Ja, die tuindeurenrage in de gevels, tuin of geen tuin. Je ziet dat in bijna elk plan. Niet alleen raakt het historisch gevelbeeld verdwenen maar het is bijna altijd onsamenhangend en lelijk. Ook hierbij zou ik zeggen: wees er terughoudend mee en als je het wilt pas het dan goed in."

Goed onderwerp voor in een volgende Nieuwsbrief! ▲

FOTO: MART GROENTJES

Een dans der daklichten.

Onderlinge Verzekeringsmaatschappij De Veenhoop

Hoornseweg 2
1687 ND WOGNUM
telefoon 0229 57 22 57
www.ovmdeveenhoop.nl

Speciaal voor de brandverzekering van rietgedekte panden.
Goede voorwaarden met lage premies.

Voorbeeld: brand-/stormverzekering woonboerderij steenriet vanaf € 1,85 %/o

voor:
nieuwbouw - verbouw
renovatie - restauratie
woningbouw
utiliteitsbouw
sportaccommodaties
interieur adviezen

sander douma
architecten bna

1841 gb stompetoren
noordervaart 73
tel. 072-5039847
fax 072-5039803
e-mail: post@sanderdouma.nl

MAATWERK IN:

KOZIJNEN
RAMEN
DEUREN
TRAPPEN
LIJSTWERK

Houtaantasting?

HOUTWORM
BOKTOR
BONTEKNAAGKEVER

ATTACK®
DIERPLAAGBESTRIJDING

EFFECTIEVE BESTRIJDING MET GARANTIE • ISO 9001:2000 GECERTIFICEERD
40 JAAR GESPECIALISEERD IN HET BESTRIJDEN VAN HOUTAANTASTERS, ZWAMMEN EN VOGELWERING

BEL GRATIS NOORD-HOLLAND: **0800-0242000**

WWW.ATTACK.NL • VCA-GECERTIFICEERD • WWW.ATTACK.NL

Visser Hraam

Tel. (075) 617 79 84, Zaandam

AANNEMERSBEDRIJF WEST-FRIESLAND

www.awfbouw.nl
info@awfbouw.nl
Dr. Nuyensstraat 20
Tel.: 0228 56 17 33
Fax.: 0228 56 37 86
1617 KC Westwoud

• Nieuwbouw • Renovatie • Utiliteitsbouw
• Verbouw • Restauratie • Nieuw/Verbouw stolpboerderijen

BouwNed

ARNOLD'S BOUWMATERIALEN

in- en verkoop
oude bouwmaterialen

met name:
oude handvorm metselstenen
(Waal-, Vecht- en Rijnformaat),
plavuizen, tegels,
oude straatklinkers, etc.

Corr.adres: Magnusstraat 19, 1741 GP Schagen
Tel/fax: 0224 - 21 72 11 Mobiel: 06 - 53 85 88 66
Opslag: Nijverheidsweg 14 Schagerbrug

Frans Commandeur

Tuinontwerpen

- ontwerp en advies
- projectbegeleiding
- aanleg en onderhoud
- (authentieke) boerenerven

Wij vinden dat u het buiten
net zo goed moet hebben als binnen

Bernhardstraat 23, 1616 BH Hoogkarspel • tel: 0228-567263 • fax: 0228-567283 • mobiel: 06-51207915 • www.franscommandeur.nl

DE DANS DER DAKLICHTEN

PIM DE HERDER: "ZOEK DESKUNDIGHEID. DENK AAN DE STOLP EN AAN JE GELD!"

Pim de Herder is als architect werkzaam op het mooie Wieringen. Een poëtisch adres: Varkensgrasweg. Op de vraag welke waarde het dak van de stolpboerderij voor hem heeft, antwoordt Pim dat hij het dak van elke stolpboerderij zo belangrijk vindt, dat je daar in principe niet aan moet komen. Op dit moment heeft hij een grote stolp in de Zijpe onder handen, 'Bouwlust' aan de provinciale weg bij De Stolpen. "Het is een rijksmonument. De restauratie is zorgvuldig voorbereid en met alle instanties besproken. Voor meer licht zijn een paar dakraampjes toegevoegd. Boven zijn wel een paar kamers gekomen, maar verder is er niks op de verdieping van de grote boerderij. Er is wel meer licht gecreëerd via de dors en een paar afgewogen aanvullingen met raam- en deur- partijen. In de muren wel te verstaan. Het is een breed verbreid misverstand dat er bij een monumentenstatus geen spijker meer krom geslagen mag worden. Het is een kwestie van goed overleg!"

Wanneer en waardoor is de trend van licht-toelating via het dak eigenlijk ontstaan?

PdH: "Het boeren in een boerderij is afgelopen. De huidige trend van de uitgebreidere woonbestemmingen vraagt om meer licht in de boerderij. Ik kom niet graag aan het dak. Ik vind een Velux dakraam al geen gezicht. Dan moet het al via een passende top- of voorgevel of een dakkapel in stijl."

Zijn ingrepen in het dak modegevoelig?

PdH: "Absoluut! Steeds meer glas, dakkapellen in alle soorten en maten. Inpandige balkons. Ik moet daar niks van hebben. Ik heb ze ooit wel op stolpboerderijen getekend, maar ze gelukkig nooit hoeven uitvoeren."

Is het bij functieverandering absoluut onmogelijk het dak te ontzien?

PdH: "Een goed verhaal overtuigt. Een nieuwe eigenaar weet totaal niet wat voor een gebouw, wat voor constructie een stolpboerderij eigenlijk is. Men wil ergens anders wonen, buiten en het liefst mooier en groter. Een stolp wordt op vrij basale instincten gekocht, maar er is veel geld mee gemoed. Een half miljoen komt eerst, exclusief de aanpassingen en dan wil je toch graag dat je investering later geen weggegooid geld blijkt te zijn, maar iets aan meerwaarde oplevert. Zoiets vraagt altijd om een gedegen en tegelijkertijd smaakvolle aanpak."

Moet een ingreep altijd historiserend zijn?

PdH: "Wat mij betreft wel. Ik ben een tegenstander van ingrepen in het dak vanwege de bepalende vorm. Ik zoek altijd oplossingen in de lijn van het dak, dus met vlakke dakramen. Het moet altijd zorgvuldig gedaan worden en zo min mogelijk, zowel in rietgedekte daken

als in een pannendak. Beide materialen vragen specifieke aandacht en oplossingen. Glas in een pannendak schittert meer, in een rieten dak ontstaat met het toepassen van een dakraam altijd enige terugval, een rand. Of nieuwe materialen als donker glas of glas in een dakpannenmotief uitkomst bieden weet ik niet. Het gaat altijd om overleg, keuzes maken, vertrouwen. Soms sluit je een compromis, maar ik kies altijd voor het behoud van de stolpboerderij tegen het doorzetten van een historisch detail of details!"

Wat is er fout?

PdH: "Hartstikke fout is het doortrekken van het rieten dak tot over de goot. Zo een overstek van riet bij de muren past een villa, maar niet een stolpboerderij. Het is een klein detail, maar je verprutst er het boerderijkarakter mee. In een klap weg, foetsie. Noord-Holland is geen Drenthe. Het is dom, zonde en weggegooid geld!"

Is het type stolpboerderij nog bepalend voor de keuze bij ingrepen aan daken?

PdH: "Dat denk ik wel. Bij de Wieringer skuur- skotboerderij is het vanwege de lange, hoge wand gemakkelijker. Daarin zitten van origine bovendeuren en of luiken voor het naar binnen brengen van hooi en voor ventilatie. Waar vroeger de oogst binnen kwam en waar lucht werd ingelaten, kan nu licht naar binnen."

Heb je nog een 'gouden' tip?

PdH: "Zoek deskundigheid en praat er eerst eens rustig over met verschillende instanties. Misschien moet er via de makelaardij wel meer voorlichting komen om in een paar steekwoorden de waarde van de stolpboerderij als streekeigen landelijke bouwkunst en als investering uit te leggen. Tien kernachtige stolpweetjes voor aspirant nieuwe bewoners. Lijkt mij een goed idee."

Noem eens een paar voorbeelden uit je eigen praktijk waar je zelf trots op bent?

PdH: "Dan noem ik onmiddellijk de museumboerderij 'Jan Lont' in Stroe op Wieringen. Een schitterende plek en met een mooi boerenerv. De boerderij, een skuurkot natuurlijk, is na de laatste, ingrijpende restauratie helemaal oorspronkelijk kunnen blijven. Zelfs de scheve muren zijn scheef gebleven. Behalve het toilet is 'Jan Lont' een monument van binnen en van buiten! In Noordburen (een buurtschapje iets ten noorden van Hippolytushoef) heb ik - een aantal jaren geleden alweer - een stolpboerderij nieuw gebouwd. Iedereen zegt tegen mij dat die stolp zo mooi is. Een geslaagde actie denk ik dan en dat maakt me natuurlijk ook blij!"

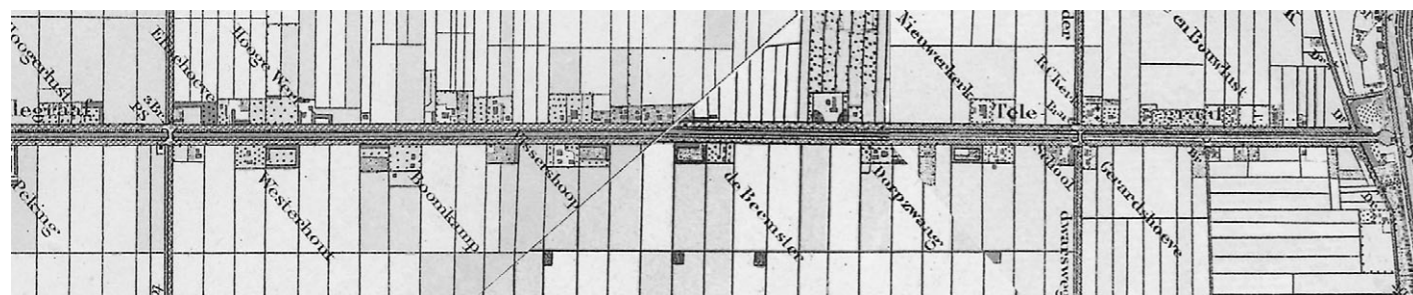

Loggia aan de achterzijde van de stolp.

Verticaal dakraam (glasstrook), hier in rieten dak.

BOERDERIJEN IN DE HAARLEMMERMEER

In de Haarlemmermeer komen vrijwel alle Nederlandse boerderijtypen - of afgeleiden ervan - voor. De nieuwe polder uit het midden van de 19^e eeuw trok boeren uit het hele land die hun eigen boerderijtype meenamen. Een bont gezelschap boerenhoeven, vele in de versierende trant van de periode direct na 1850-60. Ook stolpboerderijen, nu nog een dertigtal. De Haarlemmermeer, nog maar 150 jaar oud, is bezig ingrijpend te veranderen. Boerenland wordt mainport en tientallen boerderijen vielen al onder de slopershamer. Het silhouet van boerderijen en hooibergen maakt snel plaats voor dat van flats, kantoorgebouwen en fly-overs. De actieve vereniging 'Meer-Historie' stelde het boek 'Haarlemmermeerse boerderijen en hun bewoners' samen dat eind 2005 uitkwam en waarvan alle 1.500 exemplaren inmiddels zijn uitverkocht. Het boek (224 pagina's) geeft een verrassende inblik in de historie van de landbouw, de verschillende typen boerderijen en de families die er boerden. Albert Bolt, één der auteurs, leverde ons de informatie voor bijgaand artikel.

Groot meer

Leeghwater, de fameuze bedenker, bouwer en bedenker had, na de bedijking van de Beemster, in 1629 al plannen klaar voor het leegmaken van de Haarlemmermeer. Tot ver in de 19e eeuw bleven die echter in de kast. Vooral de stad Haarlem had belang bij goede vaarwegen. De dreiging van het water werd echter almaar nijpender; de stormen van 1836 brengen het water zelfs tot aan de poorten van Leiden en Amsterdam. En van 1840 tot 1852 wordt met hulp van drie forse stoomgemalen het uitdijende binnenmeer drooggelegd. Was de Haarlemmermeer aanvankelijk een belangrijke vaarweg en het domein van de binnenscheepvaart en visserij; vanaf de drooglegging bepaalde de landbouw het karakter en sinds midden 20ste eeuw meer en meer de verstedelijking.

Pioniers

De Haarlemmermeer is bekend geworden om zijn vernieuwende aanpak van de landbouw,

met name de akkerbouw, die zich tot ver in de 20ste eeuw heeft bewezen. Onder erbarmelijke levensomstandigheden werd de kolonisatie aangepakt. Boeren en pachters kwamen uit alle windstreken van Nederland. De kopers overwegend uit de steden van Noord- en Zuid-Holland. De landbewerkers, landbouwers en landarbeiders waren afkomstig uit de kleigebieden van Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant (het westelijk deel en het Land van Altena). Haarlemmermeer werd bekend om de gevarieerde boerderijbouw. Naast de stolp, het kop-(hals)romp-type en het langgeveltype, ontwikkelde zich er ook

een eigen, zogeheten Haarlemmermeers type boerderij. Dit is een kop-rompboerderij met een zogenaamd wolfseind.

Het karakteristieke zit hem vooral in de hoogte van de schuur. Om meer oogstruimte te krijgen werd het dak als het ware omhoog gelicht. Boven de oogstschuur werd een tweede laag gezet en aan beide zijken van de schuur werden zijbeuken toegevoegd met een lagere kap. Zo ontstond een driebeukige schuur die in het midden erg hoog was, zoals nog te zien aan de Adriana Hoeve, ten zuiden van Nieuw-Vennep. Boerderijen met soms

Gerrit Visser van Hazerswoude uit Amsterdam liet 6 identieke stolpen bouwen. Dit is De Boomkamp.

FOTO UIT BESPROKEN BOEK

ZONDER STOLPEN ZOU NOORD-HOLLAND NOORD-HOLLAND NIET MEER ZIJN

'T VERBONDEN HOOFD

Een stolp in Spijkerboor, nieuw gebouwd. Op de plek van een historische stolp die hier eeuwenlang stond. Tot enkele maanden geleden. De oude stolp is gesloopt, bouwvallig volgens de eigenaar. Geen monumentenstatus, dus vogelvrij zo blijkt. Op de inspraakvergadering is door ons het behoud bepleit; bouwvalligheid valt zonder inspectie niet te bewijzen. De gemeente besloot tot slooftergunning. "Maar de oude gevelsteen zou weer terugkomen!"

Het resultaat van de nieuwbouw is bedroevend zoals de foto toont (foto van de vroegere situatie: zie nieuwsbrief 43). Een samengeperst gedrocht met lelijke verhoudingen. De fraaie, oude houten schuur is vervangen door een garage met stalen damwandprofiel en boogdeuren. Hier is van alle kanten gefaald. In het beleid, in de architectuur en in de welstandelijke beoordeling. ▲

FOTO: MART GREENTIES

AANGEBODEN

6 paar Zonnerakken ('blinden') met lamellen, nieuw gemaakt. Afmeting: 290 x 53 cm. Kleur: Monumentengroen. Eventueel kleine aanpassingen mogelijk, waaronder bv kuif. Vraagprijs: € 800,-. Te bevragen: J.Th.P. Broes, Watermolen 6, 1742 KB Schagen, telefoon: 0224 - 21 32 10.

VERZOEK

Ron Wesselink is op zoek naar een te slopen, monumentale stolp om te herbouwen in Heiloo. Maalwater 9a, 1852 RH Heiloo telefoon: 072 - 533 85 05. ▲

intrigerende namen zijn er bij zoals 'Ballon Nadar', 'Piet Hein Zilvervloot', 'Vondel Landleeuw' en 'Onvermoeid Voorruit'. Herkomst en betekenis van deze namen zijn in het boek vermeld.

Stolpen

Stolpboerderijen kwamen veel voor. Tot de drooglegging lag de zuidgrens van het verspreidingsgebied zo ongeveer bij het IJ, na de drooglegging tot bijna bij Leiden. Er stonden veel meer stolpen dan de 30 die er nu nog staan.

De Haarlemmermeerse stolp wijkt in een aantal opzichten af van zijn oudere broertje in het noorden. Een mengvorm van traditionele stolp en de Zuid-Hollandse langgevelboerderij met een rechthoekige plattegrond. Voorin het woongedeelte en erachter, gescheiden door een brandmuur, het bedrijfs gedeelte. Een specifiek kenmerk betreft de dakbedekking (geen rieten daken) en de constructie: het zogeheten trekbalkgebint komt meer voor dan de voor stolpen gebruikelijk dekbalkgebint-constructie. Prachtige voorbeelden van stolpen zijn 'De Stad Zaandam' (helaas volledig ingebouwd door Hoofddorp) en 'De Boomkamp', iets ten zuiden van Badhoevedorp.

FOTO UIT BESPROKEN BOEK

Jan van Lijnen uit Zaandam liet in 1857 deze dubbele stolp bouwen: De Stad Zaandam.

ZONDER STOLPEN ZOU NOORD-HOLLAND NOORD-HOLLAND NIET MEER ZIJN

Schiphol

De aanleg van het oude en nieuwe Schiphol, de auto- en spoorwegenaanleg, de gigantische uitbreidingen van de dorpen Hoofddorp en Nieuw Vennep en tamelijk recent het grote Floriade-terrein hebben een enorme verandering in het karakter en beeld van de Haarlemmermeer teweeggebracht. Waren er aanvankelijk zo'n 500 landbouwbedrijven, op dit moment is dat tot minder dan de helft gereduceerd. Tientallen boerderijen verdwenen of missen door omringende bebouwing hun erf en specifieke ligging in het landschap.

Het boek

In het boek aandacht voor de historie, de landbouw, de boerderijen (met een beschrijving van 65 van de meest in het oog springende). Maar ook het landbouwwonderwijs dat landelijke bekendheid verwierf. Hoe men zaaide, hoe men oogstte en met welke gewassen. En aandacht voor het paard dat in de akkerbouw een belangrijke rol speelde maar ook in de fokkerij. En als rode draad door dit prachtige boek: de geschiedenis van eigenaren en bewoners. Wegens het succes van het boek krijgt het een vervolg. ▲

Boersen Bliksembeveiliging

U wilt bij onweer toch óók relaxed wonen?

- Bliksembeveiliging
- Overspanningsbeveiliging
- Aardingen
- Inspectie

Molenveld 4a 1777 HP Hippolytushoef tel. (0227) 594640 fax. (0227) 594641
E-mail: info@boersen.nl Internet: www.boersen.nl

Jac Blaauw

RIETDEKKERSBEDRIJF

Verlaatsweg 17, 1643 LV Spierdijk
t/f 0229 56 17 70

Stijlvolle klasse

HANG- EN SLUITWERK
WEIJNTJES
EXCLUSIEF UIT VOORRAAD

Amsterdam Z.O. - Amsterdam Centrum
Utrecht - Naarden - Den Bosch
www.weijntjes.nl - Centraal tel.: 020 - 3113646

DT

Aannemersbedrijf
M. Duinmaijer B.V.

- nieuwbouw
- verbouw
- renovatie
- onderhoud
- houtskeletbouw
- machinale houtbewerking
- kozijnenspuiterij

NVOB
Nederlands Verbond van Ondernemers in de Bouwrijverheid

Volger 45, 1483 GA De Rijp tel: 0299 673487 fax: 0299 674626 www.duinmaijer.nl

AGRITEAM
MAKELAARS

"Naar Buiten"

TE KOOP

Hoogwood, Koningspade 5

Komt hier úw stolpboerderij te staan?

Genieten van de avondzon en van uw eigen vee achter uw woonhuis met aangebouwde stal. Een combinatie van wonen en werken is mogelijk op deze plek. Dit object ligt aan de rand van de bebouwde kom van Hoogwood in het midden van Westfriesland op korte afstand van Hoorn. Op deze prachtige plek kunt u een stolpboerderij realiseren, eventueel geschikt voor dubbele bewoning. De totale oppervlakte is 2.01.90 ha. Zoekt u een nieuwe woon en werkplek, schroom dan niet om samen met ons te ervaren wat u op deze plek zou kunnen creëren.

Vraagprijs € 665.000,- k.k.

Meer informatie:
vestiging Noord-Holland, G.M. van der Velden
Zandwerven 56, 1715 KM Spanbroek
Telefoon 0226 - 35 52 05
E-mail spanbroek@agriteam.nl

* Agrarisch en landelijk o.g. • Onteigeningsbegeleiding
• Emigratiebegeleiding • Productierechten

www.agriteam.nl

*Voor verantwoord
tweede gebruik
van uw stolp*

Architektenburo Cornelis de Jong bna vof

Middenweg 189, 1462 HM Middenbeemster
telefoon 0299 681407, fax 0299 683473
e-mail abcdj@xs4all.nl, website www.abcdj.nl

Ruim Zicht
BOERDERIJEN ONDER HET ZAND
VAN AMSTERDAM NIEUW WEST

Marja van der Veldt

€ 18,50

ISBN 90 71123 65 0

Stichting Uitgeverij Noord-Holland
Postbus 40, 1520 AA Wormerveer, tel. 075 647 65 07

NIEUWE UITGAVE VAN

de stolp te kijk

J.J. SCHILSTRA L. BRANDTS BUYS C. DE JONG

PRIJS 19.50
ISBN 90-71123-78-2

STICHTING UITGEVERIJ NOORD-HOLLAND
T 075 647 65 07 F 075 647 67 11
WWW.UITGEVERIJ-NOORD-HOLLAND.NL

NAJAARSEXCURSIE NAAR JARIG ENKHUIZEN

De stad Enkhuizen bestaat 650 jaar. Een goede aanleiding om onze najaarsexcursie in deze jubilerende stad te houden, want Enkhuizen is ook op boerderijengebied uniek. Het heeft namelijk een Visserskwartier ('t Suud) èn ... een Boerenhoek. Elk met een eigen kerk. Ons is het om die Boerenhoek te doen. Binnen de vesting is nog een fraaie verzameling stadsboerderijen aanwezig. Allemaal vaarboerderij van origine. Van boerenbedoeninkje tot langhuis. Van kapberg tot majestueuze stolp!

Enkhuizen. Aan de ene kant de (zee)Muur, aan de andere kant de Vest, uiteraard met gracht. Deze stad lijkt alles wel in tweeën te hebben. Twee hoofdpoorten: Koepoort en Drommedaris. Twee dominante kerken: de St. Gomarus en de St. Pancratius of in gewoon Nederlands, de Wester- en de Zuiderkerk. Twee openbare scholen: school A en school B. Alles in Visserskwartier en Boerenhoek. Alleen al om de straatnamen een bezoek waard. Wat dacht je van 't Hemeltje en Tussen hel en vagevuur? Kwakerspad, Ossemannetjes en Modderpomp?

De grens tussen de vissers en de boeren loopt ongeveer vanaf de Vissersdijk, via Vijzelstraat, Westerstraat en Hoornseveer naar - hoe kan het anders - de Zuiderboerenvaart. Ten noordwesten ervan ligt onze boerderijenbestemming, waar boer André Groen aan 't Hemeltje tot 1998 zijn vee op de lange regel had en de koeien per praam door de Boerenboom (een poort in de Vest) naar zijn land in de polder Het Grootslag bracht. Ook aan de Noorderweg bij boer Stavenuiter is nog lang geboerd; deze prachtstolp kreeg onlangs een nieuwe functie als zorgboerderij. Harry Bedijs, de overleden stadsfotograaf van de Enkhuizer Courant, legde in de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw veel van die vaarboeractiviteiten vast. Al dat materiaal (en veel meer) wordt thans in een beeldbank gezet en er zijn ook plannen voor een beeldboek.

Stolp aan de Venuslaan (1865), situatie omstreeks 1960.

Zaterdag 11 november

Er is voorlopig programma samengesteld: onder research van Chris Albers, Suus Hering en Theo Wit een wandeling in twee delen. Eén voor en één na de lunch. Alle objecten zijn op prettige wandelafstand van elkaar gelegen en bovendien profiteren we zo maximaal van de unieke sfeer in de Boerenhoek. In de ochtend gaan we naar de stadsstolp van de familie Boeder aan de Heiligeweg 21. Meer-voudige bewoning volgde op de veestalling. Het reusachtige pannendak is recent opgeknapt. Om de hoek ligt op Handvastwater 1 de gerestaureerde schuithelling, ooit van groot belang voor de vaarboeren en hun vloot. Vervolgens Handvastwater 10, de stolp van familie De Boer-Meester, die pas is verbouwd tot een stadsboerderij met uitsluitend woonbestemming. Tenslotte naar Handvastwater 46, een boerderij van het langhuistype. Dit verwaarloosde gemeentelijk monument (oorspronkelijk de boerderij van haar vader) liet Aafke Blaauw restaureren tot een smaakvolle woning met veel karakter.

In de middag naar de monumentale stolpboerderij aan het Spaans Leger 23-24. De boerderij van Botman, werd na de koeien eerst een architectenkantoor kwam en nu

wordt gewoon. Ligt voor en achter aan het water! Vervolgens de stolpboerderij aan de Venuslaan 12, voorheen de plaats van boer Heering. Deze stolp heeft al ruim 30 jaar een woonbestemming. De excursie eindigt bij de onvolledige stolp van de familie Boon (Oude Gracht 47). Een monumentale houten gevel verrijst als een kathedraal aan het water. Dit object staat in Brandts Buys, zie pagina 13 en 17.

Voor deelname: vul de bon in

Deelname op zaterdag 11 november bedraagt € 20,- per persoon (excl. kosten eigen vervoer en lunchkosten). Er is een maximum deelname van 50 personen. Na het inzenden van de bon ontvangt iedereen bericht over de mogelijkheid tot deelname, voor de 'gelukkigen' aangevuld met praktische gegevens over de te bezoeken boerderijen, de route en de locatie van de lunch.

Onvolledige stolp (kapberg) aan de Oude Gracht 47.

najaarsexcursie

Ondergetekende wil deelnemen aan de Najaarsexcursie 2006 in Enkhuizen op zaterdag 11 november 2006.

Ik kom met ... persoon(en) (maximaal 2)

Naam: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Telefoon en e-mailadres: _____

Datum: _____

Inzendingen worden behandeld naar volgorde van binnenkomst.
Uitknippen en in een gefrankeerde envelop opsturen naar:
Secretariaat Boerderijenstichting Noord-Holland, Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen.
Of per fax: 072 - 581 68 87.

De juiste koers naar succes.

Als stuurman bepaal je zelf je koers. Maar je weet ook dat het soms beter is om te overleggen. Twee weten nu eenmaal meer dan één. Als je de ambitie hebt om een eigen bedrijf te starten, interesse hebt in beleggen, of vragen hebt over andere bankzaken, maak dan eens een afspraak met een van onze adviseurs. Wij helpen u graag bij het uitzetten van de juiste koers. Bel voor meer informatie 0900-0024 (lokaal tarief).

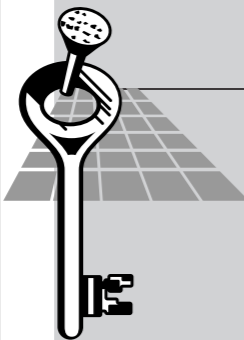
Meer mogelijk maken

Heeft u bouwplannen?

Bouwer van burger- en utiliteitsbouw, restauratie, renovatie, onderhoudswerken en projectontwikkeling.

Akerbouw b.v.
Geesterweg 6a
1911 NB Uitgeest
0251-315817

KWANTES MAKELAARDIJ CV DE SLEUTEL TOT AGRARISCH BEZIT

- Aan- en verkoop van bedrijven en land
- Aan- en verkoop buitengewoon en particulier onroerend goed
- Onteigening
- Pachtzaken
- Melkquotum
- Agrarische taxaties
- Financierings- en verbouwingstaxaties
- Advies en begeleiding bij emigratie (Interfarms Emigratieservice)
- Specialist in Buiten Wonen

Bezoek ook onze site www.kwantesmakelaardij.nl voor ons volledige aanbod.
Middenweg 9 • Andijk • (0228) 59 22 44 • www.kwantesmakelaardij.nl

DEELNEMER INTERFARMS EMIGRATIESERVICE

SCHILDERSBEDRIJF VAN BENSCHOP

schilderen - behangen - beglazen - kleuradviezen - decoraties - onderhoudsschema's - klein onderhoud

DE VERFFRAAIER!

Zegt wat hij doet,
doet wat hij zegt.

Uw kostbare stolpboerderij wordt door ons deskundig en k(l)eurig verzorgd!

Kerkstraat 40
1687 AS WOGNUM
www.deverffraaijer.nl

0229 - 575 243
0622 - 799 263

info@vanbenschop.nl

ARCHITECTEN- EN INGENIEURSBUREAU W.A. DE HERDER bna vof

postbus 40 1770 aa wieringerwerf
e-mail: deherder@wxs.nl
dorsmolen 15d 1771 pa wieringerwerf
tel.: (0227)600660 fax: (0227)603597
varkensgrasweg 3-5 1778 je westerland
tel.: (0227)591474 fax: (0227)591931

KIEK

In de vorige Nieuwsbrief was een foto opgenomen van stolpen in Koedijk. Zes stolpdaken zijn er te zien, van bovenaf. Wij vroegen ons twee dingen af: waar is de foto gemaakt en ook: hoe? Vijf reacties van lezers hebben ons duidelijkheid gegeven. Een van de inzenders dacht dat de foto gemaakt moest zijn met een in de hoogte uitschuifbare camera, een andere inzender vermoedde dat de fotograaf vanaf een, nu verdwenen, molen gemaakt moest zijn. De overige drie inzenders zijn het roerend met elkaar eens en met recht van spreken want het zijn (oud-)bewoners van de stolpen op de foto. Zij verklaren dat de stolpen vlakbij het (afgebrande) café Het Bonte Paard stonden - en merendeels nog staan -. De foto werd gemaakt vanaf de nu gesloopte kerk erachter en moet dateren van vóór 1940. De inzenders Vingerling (al 65 jaar woonachtig in een van de stolpen) en Luik hebben nauwkeurig alle bewoners van destijds opgesomd: voor het archief.

De nieuwe, oude foto waarvan plek, bewoning en verdere historische achtergronden niet bekend zijn, volgt hier als tweede in als de serie 'Kiek' een vervolg krijgt in de komende Nieuwsbrieven.

Alle specifieke elementen van een Noord-Hollands landschap bij elkaar. De foto is waarschijnlijk uit omstreeks 1910, maar waar gemaakt?

KIEK 2

Op deze foto uit het verleden een 'plaatje' van een stolpboerderij. Het oudere boerenechtpaar staat prominent in beeld, het is duidelijk om hen en hun boerenbedoening te doen. Hij - stoer - met de handen in de zij en zij leunt - zo gracieus mogelijk - op de paal van het openstaande landhek. Een weiland vult van links tot rechts de voorgrond. De stolp heeft een fors formaat, maar is eenvoudig van snit, geheel pannengedekt met twee vierkante schoorstenen. De achterste op de korte regel. Vier gelijke ramen (zesruiters) met prachtige zonnerakken in de voorgevel en links een sober versierde houten voordeur met de bovenste helft in glas en met een bovenlicht. Bovenop het dak (de stolp heeft minimaal een fors overstek) priemt de bliksemafleider als een flinke stopnaald in de wolkenloze lucht. Het erf is uiterst kaal, vier middelgrote iepen fungeren relatief dichtbij voorgevel en puntdak als windsingel. Het houten hek aan de weg is dicht. De drie steunplanken komen aan de bovenkant in een punt bij elkaar: de zo typerende vorm van het Noord-Hollandse boerenhek. Op de weg een met paard bespannen wagen met drie jonge mensen; een vrouw en

twee mannen, waarvan een het paard vasthoudt. Alles zo natuurlijk mogelijk opgesteld voor de fotograaf. De windmolen met staart, een zogenaamde buitenkruier, maakt deze foto extra rustiek en oerhollands. De foto moet volgens summiere informatie omstreeks 1920 genomen zijn in de buurt van

Warmenhuizen of Kalverdijk. De redactie denkt aan een plek bij Kalverdijk, waar omstreeks die tijd een molen is verdwenen. Maar dit is louter giswerk, slechts gebaseerd op een korte duik in het Noord-Hollandse molenboek. Wie weet meer over deze prachtstolp? Reacties gaarne naar het secretariaat. ▲

DE N9

Een vervolgverhaal. Al eerder was er in deze Nieuwsbrief aandacht voor de aanpassing van deze weg tussen Alkmaar en Den Helder, vooral de laatste 6 te verdwijnen stolpen. De afbraak van de laatste twee gaat spoedig gebeuren. De stolp die mocht blijven staan (als schuur) brandde enkele maanden geleden zomaar af. Van een nu nog bestaande combinatie stolp met voorhuis gaat het voorhuis (en het fraaie erf met boomgaard) tegen de vlakte. De gemeente Bergen wijst voortbestaan van de nog gave bijbehorende stolp af en gaf te kennen dat er wel een nieuwe (woon)stolp gebouwd mag worden. Hiermee is de kans op het in ieder geval behouden van één originele stolp verken. ▲

De dagen zijn geteld voor deze nog gave stolp met voorhuis.

STOLPEN IN HET NIEUWS

UIT HET NOORDHOLLANDS DAGBLAD, VERZAMELD DOOR ED DEKKER, JOURNALIST.

De monumentale boerderij Starre Kroon in **BURGERBRUG** krijgt zijn oude glorie terug. Nog even en de stolp staat er weer net zo bij als na de grote verbouwing in 1792. De ingrijpende vernieuwing vergt een jaar.

Een bijzonder diamanten feest in **CALLANTS-OOG**. Direct na hun huwelijk zestig jaar geleden betrokken Piet en Annie Vries-Jimmink de Catharinahoeve. Het bruidspaar woont er nog steeds volop naar genoegen.

Een leegstaande stolp in **ENKHUIZEN** krijgt een andere functie. Stichting Woondiensten, de nieuwe eigenaar, zal de hoeve na verbouwing verhuren aan Dijk en Duin, die er mensen met psychische klachten zelfstandig laat wonen, onder begeleiding.

Boerderij De Kruisberg in de duinen bij **HEEMSKERK** zal uitgroeien tot een theehuis. Allerlei beperkingen moeten de huidige uitstraling bewaren. Handen af van het exterieur, alleen bereikbaar voor wandelaars en fietsers en gesloten vóór zonsondergang.

Een opmerkelijk beeld in **SPANBROEK**. Een stolp aan drie buitenzijden 'ingebouwd' door tientallen hoge rijen gaasbakken met bloembollen. Bij gebrek aan cellen voor het opslaan van de oogst. De hooiberg met het dichtgetimmerde plafond is gauw vol.

Vier sociale huurwoningen in een moderne stolp, als opvallend onderdeel van een nieuwe woonwijk in **STOMPETOREN**. Met gebakken

leien als dakbedekking. Houten raamwerken op het dak moeten herinneren aan het riet op verdwenen stolpen in de polder.

'Als je verzint... kan je alles!' In dit komende boek schrijft poppenspeelster Ella Snoep over haar voorstellingen in haar stolp te **ABBEKERK**.

De tuin van een stolphoeve in **BOBELDIJK** als 'Rustpunt'. Voorbijgaande fietsers kunnen daar uitblazen met een kopje thee, als de stoeltjes en de thermoskan met warm water buiten staan. Zelfbediening!

Pools riet, ambachtelijk aangebracht door vijf Poolse vakmensen. De bijna honderd jaar oude boerderij Hunsigo op **TEXEL** heeft een stevige verjongingskuur ondergaan. Het asbest en het verrotte dak zijn verdwenen, de herenhoeve heeft zijn oude status terug.

Twee stolpen leggen het loodje als een ingrijpend plan voor vernieuwing van het winkelgebied Centrumwaard te **HEERHUGOWAARD** werkelijkheid wordt. Het sterk bekritiseerde plan omvat extra winkels, een plein en woonappartementen.

De stolp Reigerhof te **HEERHUGOWAARD** heeft een opmerkelijke historie. De hoeve, met een voorhuis in de stijl van de art nouveau, is gebouwd nadat op deze plek de boerderij Houtzicht in 1915 afbrandde. Geboerd wordt er niet meer. Als centrum 'Artfarm' worden er creativiteitscursussen gegeven. ▲

BOERENERVEN IN WEST-FRIESLAND

Zojuist verschenen is het boekje Boerenerven in West-Friesland 'Richt uw eigen wurft in'. Een uitgave van de samenwerkende organisaties Landschap Noord-Holland, Westfries Genootschap en Boerderijstichting, met medewerking van de Pomologische Vereniging. Een inleiding over de ontwikkeling van het specifieke landschap binnen de Omringdijk, de bodembepaalde gewassen en begroeiing en vele praktische tips voor aanpassing, verbetering en nieuwe aanleg van het boerenerf en boomgaard. Wat te doen en ook te laten als je je wurft (West-Fries voor boerenerf) streekgebonden wil houden of aanleggen. Met vele foto's en bovendien tekeningen van drie voorbeelderven in Grosthuizen, Hem en Hoogwoud. Het boerenerf in West-Friesland bleek maar weinig beschreven, waarschijnlijk omdat het 'te gewoon' was. Via een groot aantal interviews is veel achterhaald over de specifieke kenmerken. Het boekje (€ 14,95) is te bestellen bij de Informatiewinkel van Landschap Noord-Holland, Dorpsstraat 72c, Castricum, telefoon: 0251 - 36 27 64. ▲

NOG STEEDS TROUWPLANNEN?

In de vorige nieuwsbrief werd Westerhem, de agrarische stolp in de Beemster, genoemd als gewilde lokatie voor een trouwplechtigheid. Het genoemde telefoonnummer dient gecorrigeerd en moet zijn: Inlichtingen: Cees de Waal, T 0299 - 68 13 27. Zie ook de website www.beemsterinfo.nl ▲

Nieuwsbrief nr. 46 van de Boerderijstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', september 2006.

Secretariaat: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen, telefoon 072 - 581 68 88 (ma t/m vr 10 - 12.30 uur), fax 072 - 581 68 87 e-mail: stolpen@xs4all.nl website: www.boerderijstichting.nl

Giro 338181 t.g.v. Boerderijstichting Noord-Holland, Bergen NH.

Redactie: Mart Groentjes en Willem Messchaert

Grafische verzorging en advertenties: Carla Buijsman, ipsis b.v., Zwaag (0229 - 27 27 00)

Druk: Meco Offset, Zwaag

Opplage: 2.000 exemplaren

De nieuwsbrief verschijnt 4 maal per jaar.

ISSN 1566-8843

Het bestuur van de Boerderijstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp':

Evert Vermeer (voorzitter)
Larixplantsoen 15, 1702 XG Heerhugowaard

Mart Groentjes (secretaris)
Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen

Evert Barendrecht (penningmeester)
Jan Greshoffstraat 20, 1822 JC Alkmaar

Willem Messchaert (perscontacten, vierkantdeling) Stierop 1, 1911 NG Uitgeest

Albert Bolt, Rijsenhout
Katja Bossaers, Westbeemster
Joop van Diepen, Oosterblokker
Sander Douma, Schermerhorn
Maarten Koning, De Goorn
Wim Schermerhorn, Grootchermer
Piet Verhoeven, Heerhugowaard
Noud de Vreeze, Alkmaar
Anneke Zandt, Twisk

De adviseringscommissie:

Sander Douma, Allet Geertman (boerenerven) en ing. Pieter J. Prett (secretaris).

Advisering

Het is voor leden mogelijk adviezen m.b.t. constructief-technische cq esthetische aspecten en onderwerpen over boerenerven 'op locatie' te verstrekken. Voor een dergelijk advies wordt een bijdrage van € 90,- (all-in) in rekening gebracht.

Verzoeken om advies te richten aan de secretaris van de adviseringscommissie: ing. Pieter J. Prett, Kanaaldijk 142, 1831 BA Koedijk. Telefonisch dagelijks bereikbaar van 10 - 16 uur: 072 - 562 47 05.

Te weten

- Lidmaatschap van de Vrienden van de stolp is € 15,- per jaar (meer mag).
- Geef tijdig eventuele adreswijziging door!